

KOMENTÁŘ

18. 4. 2024

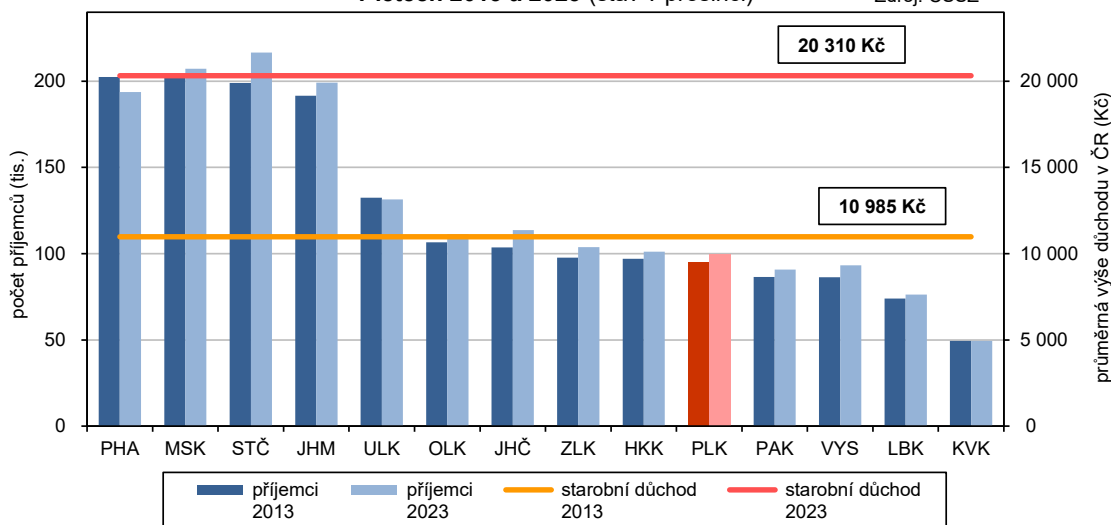
Důchody v Plzeňském kraji v prosinci 2023

Počet příjemců starobního důchodu v Plzeňském kraji se vlivem demografických, sociálních, ale i ekonomických změn od roku 2013 zvýšil o více než 4 tisíce osob. Starobní důchodci pobírali v kraji měsíčně v průměru 20 tisíc korun a za poslední rok jim důchod vzrostl o 12,2 %. Přes dlouhodobější pokles počtu příjemkyň vdovských důchodů stále mnohonásobně převažují příjemkyně tohoto typu důchodů nad příjemci důchodů vdoveckých, což souvisí s vyšší nadějí na dožití u žen.

Údaje o důchodech jsou přebírány z výstupů informačních systémů České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ). Řada indikátorů v této oblasti je ovlivněna počtem obyvatel nebo jejich věkovou strukturou v jednotlivých krajích a okresech. V prosinci 2023 pobíralo jakýkoliv důchod 161 313 obyvatel Plzeňského kraje, přičemž počet příjemců důchodů mezitím mírně vzrostl o 0,2 %. S vyšší důchodu (bez ohledu na jeho typ) 19 287 Kč se Plzeňský kraj v mezikrajském porovnání zařadil až na osmé místo.

**Počet příjemců a průměrná výše starobních důchodů podle krajů ČR
v letech 2013 a 2023 (stav v prosinci)**

Zdroj: ČSSZ

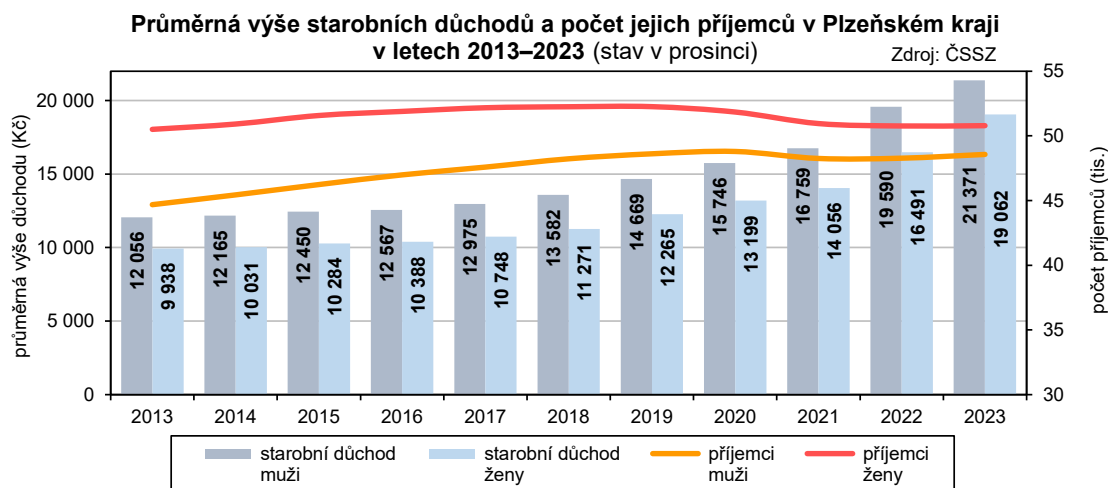

Největší procento z příjemců důchodů v Plzeňském kraji tvořili starobní důchodci (61,6 %), jejichž počet se od roku 2013 navýšil o 4 173 osob. Vliv na tento růst je možné spatřovat v obecném stárnutí populace, kdy dochází k poklesu porodnosti a současně k prodlužování naděje dožití obyvatelstva. Na konci roku 2023 tak plný **starobní důchod** pobíralo 99 353 obyvatel kraje. V období 2013–2023 klesl tento počet mezitím pouze třikrát, a to v letech 2020–2022. Nejvyšší pokles byl zaznamenán v roce 2021 o 1 435 osob, což souvisí se zvýšením úmrtnosti seniorů v důsledku covid-19. Nejvíce příjemců starobních důchodů se nacházelo ve Středočeském kraji (216,6 tis.), následovaly kraje Moravskoslezský (207,1 tis.)

KOMENTÁŘ

a Jihomoravský (199,1 tis.). Nejméně příjemců starobních důchodů vykazoval Karlovarský kraj (49,5 tis.), který je populačně slabým regionem. Plzeňský kraj se v počtu příjemců plných starobních důchodů umístil v mezikrajském porovnání na desátém místě. Více než polovinu obyvatel pobírajících starobní důchod v Plzeňském kraji tvořily ženy (51,1 %), a to nejen vlivem převažujícího počtu žen ve společnosti, ale také v souvislosti s jejich vyšší nadějí dožití.

Výše starobního důchodu dosáhla v Plzeňském kraji v prosinci 2023 hodnoty 20 191 Kč a v průběhu let 2013–2023 docházelo k jejímu neustálému navyšování. Nejrazantnější meziroční nárůst o 17,1 % byl ve sledovaném období zaznamenán jednoznačně v roce 2022, druhý nejvyšší pak v roce 2023 (o 12,2 %). Ve srovnání s rokem 2018 tak došlo k navýšení starobního důchodu o 63,1 %. Navyšování důchodů ovlivňoval hlavně růst inflace, případně mimořádná rozhodnutí zákonodárců. Variační rozpětí výše starobního důchodu v mezikrajském srovnání činilo 1 962 Kč, kdy na jedné straně stáli příjemci z Hl. města Prahy s 21 519 Kč a na straně druhé příjemci z Karlovarského kraje s 19 557 Kč. Z hlediska genderových rozdílů bylo zřejmé, že ženy v ČR pobíraly v průměru nižší starobní důchod (19 095 Kč) než muži (21 610 Kč). V Praze činil průměrný starobní důchod mužů 22 850 Kč, u žen dosahoval pouze na hodnotu 20 413 Kč. Plzeňský kraj se zařadil na čtvrtou pozici jak s výší důchodu 21 371 Kč u mužů, tak i s 19 062 Kč u žen. Vůbec nejnižší hodnoty starobního důchodu dosáhly ženy v Moravskoslezském kraji, a to pouze 18 525 Kč. Příčinou tohoto rozdílu je především mzdová nerovnost mezi jednotlivými pohlavími. Ženy zpravidla odcházejí v produktivním věku na mateřskou a rodičovskou dovolenou a nadále pak o děti pečují, což snižuje jejich šance na kariérní růst zajišťující lepší pozici s vyšším výdělkem. V důchodové reformě jsou do budoucna navržena jistá opatření, aby důchody byly spravedlivé i pro rodiče a pečující osoby, kteří měli kariérní pauzu. Opatření se týká ocenění výchovy dětí nebo sdílení důchodových nároků manželů.

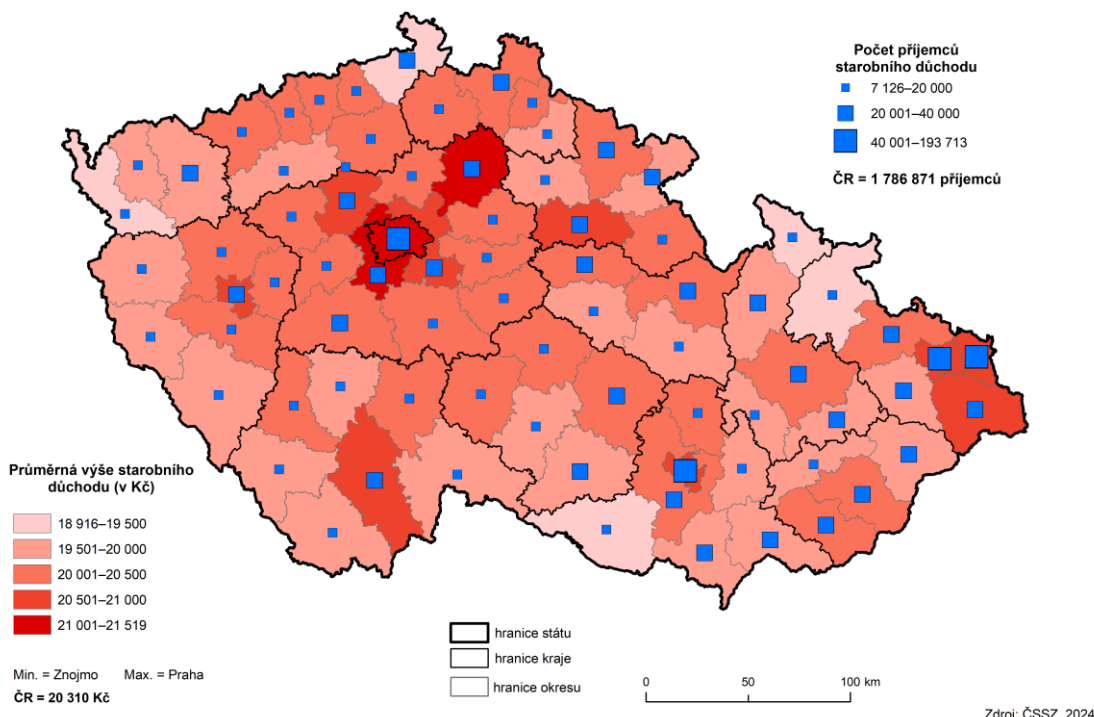

V porovnání okresů Plzeňského kraje bylo nejvíce příjemců starobních důchodů evidováno v okresech Plzeň-město (33 102 osob), Klatovy (15 608 osob) a Plzeň-sever (13 023 osob). V genderovém srovnání převažovaly v počtu příjemců v Plzeňském kraji ženy nad muži

KOMENTÁŘ

o 2 217. Nejmenší počet příjemců byl evidován v okrese Tachov (4 076 mužů a 4 243 žen). Co se týká porovnání průměrné výše starobního důchodu mezi jednotlivými okresy, u mužů byla hranice 22 tis. Kč překročena pouze v Plzni-městě, u žen činila výše důchodu v tomto okrese o 2 623 Kč méně, přesto se jednalo o nejvyšší hodnotu u žen v kraji. Naopak nejnižší starobní důchod pobírali muži na Klatovsku, Domažlicku a Tachovsku, jehož průměrná výše nepřesáhla 21 tis. Kč. V okrese Domažlice představovala průměrná výše starobního důchodu u žen 18 598 Kč a byla v kraji nejnižší.

Starobní důchod v okresech ČR v prosinci 2023

Dominantní zastoupení mají ženy také v souvislosti s důchody, které pobírají z důvodu ovdovění. V prosinci 2023 pobíralo v Plzeňském kraji 28 193 žen tzv. **vdovské důchody**, naopak mužů dostávajících **vdovecké důchody** bylo přibližně pětkrát méně (5 512). Počet mužů, kteří pobírali vdovecké důchody, zůstal v kraji za posledních deset let téměř neměnný, na rozdíl od žen, jejichž počet naopak výrazněji klesal a v porovnání s rokem 2013 se snížil o 9,1 %. Napříč ČR byl v roce 2023 sledován nejvyšší počet žen pobírající vdovský důchod v Moravskoslezském kraji (63,1 tis.) a nejvyšší počet příjemců vdoveckého důchodu ve Středočeském kraji (11,9 tis.). Nejnižší počet příjemců byl v obou případech v Karlovarském kraji (13,6 tis. vdovských a 2,9 tis. vdoveckých). Plzeňský kraj se v mezikrajském porovnání umístil v obou případech na deváté pozici. Z hlediska plzeňských okresů pobírali nejvíce vdovských a vdoveckých rent obyvatelé v okresech Plzeň-město (32,2 % resp. 31,8 %), Klatovy (16,4 % resp. 15,8 %) a Plzeň-sever (13,0 % resp. 14,2 %), což souvisí s vyšší podílu populace v okresech.

KOMENTÁŘ

Z pohledu výše vdovského i vdoveckého důchodu na tom byli nejlépe příjemci v Praze, naopak nejhůře příjemci v Moravskoslezském kraji (nejnižší vdovský důchod) a Olomouckém kraji (nejnižší vdovecký důchod). V Plzeňském kraji dosáhl ke konci roku 2023 vdovský důchod včetně souběhu se starobním nebo invalidním důchodem průměrné měsíční renty 21 743 Kč (pouze v okrese Plzeň-město přesáhla hranici 22 tis.) a umístil se tak na čtvrté pozici mezi kraji. S výší vdoveckého důchodu 23 400 Kč obsadil Plzeňský kraj také čtvrté místo, přičemž nad hranici 23 tis. Kč nedosáhli vdovci v okresech Domažlice a Klatovy.

Třetím nejvíce zastoupeným typem důchodů jsou **důchody invalidní**, které se dělí na základě procentuálního poklesu nebo dokonce ztráty pracovní schopnosti na tři základní stupně. Celkový počet invalidních důchodců bez rozdílu stupně invalidity činil v prosinci 2023 v Plzeňském kraji 25 847 a jedná se tak o 16,0 % z celkového počtu příjemců důchodů. Stále nejrozšířenějším typem, přestože dochází ke každoročnímu poklesu jeho příjemců (výjimkou byl pouze rok 2023), byl invalidní důchod 3. stupně, který se týká obyvatel se sníženou pracovní schopností 70 % a více. V kraji ho pobíralo 10 327 obyvatel. Růst byl naopak zřejmý u příjemců invalidního důchodu 2. stupně (pokles pracovní schopnosti o 50–69 %), který se za posledních deset let navýšil až na hodnotu 5 515 obyvatel (nárůst o 38,0 %). V posledních letech dochází také ke každoročnímu nárůstu počtu příjemců invalidního důchodu 1. stupně (pokles pracovní schopnosti o 35–49 %), jejichž počet v roce 2023 činil 10 005 obyvatel. V meziokresním porovnání byl evidován největší počet příjemců invalidních důchodů 1. a 2. stupně v okrese Plzeň-město, příjemců invalidních důchodů 3. stupně pak bylo nejvíce na Klatovsku. Nejméně příjemců bylo naopak v okrese Rokycany (invalidita 1., 2. i 3. stupně).

Invalidní důchod v Plzeňském kraji dosáhl ke konci roku 2023 v případě invalidity 3. stupně výše 17 357 Kč, 2. stupně 11 483 Kč a 1. stupně 9 637 Kč. Z hlediska výše měsíční renty zaznamenal nejvyšší hodnoty v mezikrajském porovnání u 3. stupně invalidity Zlínský kraj, u 1. a 2. stupně Kraj Vysočina. Naopak nejhůře jsou na tom příjemci 3. a 2. stupně v Hl. městě Praze a 1. stupně v Karlovarském kraji.

Druhou skladbu jednotlivých typů důchodů doplňuje **důchod sirotčí**. V Plzeňském kraji bylo v prosinci 2023 evidováno 2 076 příjemců, což znamenalo meziroční mírné navýšení o 0,5 %. Od roku 2013 došlo k největšímu meziročnímu nárůstu v roce 2021, a to o 7,1 %. Z dlouhodobého hlediska se počet příjemců sirotčích důchodů až do roku 2013 pohyboval nad hranicí 2 tis. obyvatel, od roku 2014 do 2020 nebyla tato hranice překročena. Největší počet příjemců tohoto typu důchodu se nacházel ve Středočeském a Moravskoslezském kraji (shodně 5,3 tis.), nejmenší naopak v kraji Karlovarském (1,2 tis.). Plzeňský kraj se mezi regiony zařadil v počtu sirotčích důchodů na deváté místo.

Výše sirotčího důchodu činila v prosinci 2023 v Plzeňském kraji 10 410 Kč a jednalo se o mírně nadprůměrnou hodnotu ČR, která dosáhla výše 10 268 Kč. Stejně jako u výše ostatních druhů důchodů dochází i zde k postupnému navýšování důchodové renty. Od roku 2013 tak vzrostl sirotčí důchod téměř dvojnásobně.

KOMENTÁŘ
Průměrná měsíční výše důchodů a počet jejich příjemců v Plzeňském kraji v letech 2013 a 2018–2023 (stav v prosinci)

Zdroj: ČSSZ

	2013	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Průměrná výše důchodu v Kč	10 634	11 926	12 950	13 889	14 746	17 220	19 287
v tom důchod:							
starobní plný ¹⁾	10 933	12 380	13 423	14 434	15 371	18 002	20 191
starobní poměrný ¹⁾	4 342	4 478	5 249	5 787	5 954	7 108	7 957
invalidní pro invaliditu 3. stupně ¹⁾	10 351	11 254	12 122	12 948	13 676	15 935	17 357
invalidní pro invaliditu 2. stupně ¹⁾	6 715	7 255	7 965	8 551	8 976	10 484	11 483
invalidní pro invaliditu 1. stupně ¹⁾	5 910	6 169	6 819	7 336	7 615	8 862	9 637
vdovský ²⁾	11 567	13 014	14 231	15 242	16 225	18 970	21 743
vdovecký ²⁾	12 899	14 653	15 976	17 191	18 276	21 359	23 400
sirotčí	5 646	6 386	7 092	7 693	8 059	9 453	10 410
Příjemci důchodů celkem	158 770	162 624	162 774	162 107	161 025	160 918	161 313
v tom pobírající důchod:							
starobní plný ¹⁾	95 180	100 478	100 873	100 638	99 203	99 037	99 353
starobní poměrný ¹⁾	233	204	213	235	255	288	332
invalidní pro invaliditu 3. stupně ¹⁾	12 502	11 169	10 903	10 526	10 327	10 260	10 327
invalidní pro invaliditu 2. stupně ¹⁾	3 996	4 958	5 076	5 180	5 232	5 386	5 515
invalidní pro invaliditu 1. stupně ¹⁾	8 252	8 793	9 033	9 271	9 443	9 797	10 005
vdovský ²⁾	31 009	29 479	29 198	28 836	28 994	28 568	28 193
vdovecký ²⁾	5 542	5 665	5 618	5 516	5 531	5 516	5 512
sirotčí	2 056	1 878	1 860	1 905	2 040	2 066	2 076

¹⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým

²⁾ vč. souběhu se starobním nebo invalidním

Z porovnání **jednotlivých okresů Plzeňského kraje** vyplynulo, že největší počet příjemců bez ohledu na typ důchodu byl v okrese Plzeň-město, který je nejlidnatějším okresem kraje. Zde se ke konci roku 2023 koncentrovalo 31,3 % všech příjemců důchodů. Prvenství držel okres Plzeň-město v počtu příjemců starobních důchodů, invalidních důchodů 1. a 2. stupně invalidity, vdovských a vdoveckých důchodů a důchodů sirotčích. Nejméně příjemců bez ohledu na typ důchodu bylo zaznamenáno v okresech Rokycany a Tachov, jež tvořili 8,8 % respektive 8,9 % ze všech příjemců důchodů v Plzeňském kraji.

Z hlediska průměrné výše důchodů bez ohledu na typ důchodu si prvenství drží také okres Plzeň-město. Ale pokud se podíváme na jednotlivé kategorie důchodů, není pozice tohoto okresu již tak jednoznačná. Např. u invalidních důchodů 1., 2. i 3. stupně byly v tomto okrese mapovány nejnižší hodnoty měsíční renty v kraji. Naopak výše starobního důchodu zde zaznamenala hodnoty nejvyšší (20 665 Kč). Nejnižší starobní důchod pobírali lidé v okrese Domažlice (19 645 Kč).

KOMENTÁŘ

Průměrná měsíční výše důchodů a počet jejich příjemců v okresech Plzeňského kraje v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

	Domažlice	Klatovy	Plzeň-město	Plzeň-jih	Plzeň-sever	Rokycany	Tachov
Průměrná výše důchodu v Kč	18 690	18 805	19 960	19 166	19 410	19 128	18 663
v tom důchod:							
starobní plný ¹⁾	19 645	19 661	20 665	20 170	20 246	20 250	19 853
starobní poměrný ¹⁾	7 686	8 416	7 825	7 954	8 176	8 582	7 250
invalidní pro invaliditu 3. stupně ¹⁾	17 306	17 764	16 606	17 311	17 460	17 778	17 612
invalidní pro invaliditu 2. stupně ¹⁾	11 523	11 618	10 953	11 627	11 568	12 035	11 445
invalidní pro invaliditu 1. stupně ¹⁾	9 646	9 582	9 441	9 806	9 743	9 880	9 604
vdovský ²⁾	21 442	21 460	22 175	21 553	21 551	21 661	21 649
vdovecký ²⁾	22 845	22 767	24 056	23 139	23 299	23 543	23 174
sirotčí	9 802	10 172	10 524	10 591	10 675	10 891	10 253
Příjemci důchodů celkem	17 494	26 539	50 450	17 396	20 861	14 255	14 318
v tom pobírající důchod:							
starobní plný ¹⁾	10 324	15 608	33 102	10 551	13 023	8 426	8 319
starobní poměrný ¹⁾	31	46	113	38	30	36	38
invalidní pro invaliditu 3. stupně ¹⁾	1 374	2 284	2 192	1 102	1 267	992	1 116
invalidní pro invaliditu 2. stupně ¹⁾	786	1 038	1 170	646	631	595	649
invalidní pro invaliditu 1. stupně ¹⁾	1 173	1 702	2 430	1 163	1 208	1 135	1 194
vdovský ²⁾	2 982	4 630	9 078	3 062	3 656	2 441	2 344
vdovecký ²⁾	594	873	1 752	596	780	473	444
sirotčí	230	358	613	238	266	157	214

¹⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým

²⁾ vč. souběhu se starobním nebo invalidním

Od roku 2018 došlo k poměrně významnému nárůstu důchodů, především díky mimořádné valorizaci důchodů během pandemie covid-19. Následně byl důchodový systém částečně kompenzován v důsledku dramatického růstu životních nákladů. V současnosti na jednoho starobního důchodce přispívá do státního penzijního systému okolo 2,2 platicích, s postupným stárnutím populace však bude toto číslo nadále klesat. Podle aktuální demografické projekce České republiky v letech 2023–2100, kterou vypracoval Český statistický úřad po pěti letech, se v horizontu třiceti let zvýší počet osob v důchodovém věku ze současných 2,2 milionu až na 3,1 milionu osob. Vláda v roce 2023 představila návrh důchodové reformy, která se dotkne dnešních čtyřicátníků a mladší generace. Dvě hlavní změny zahrnuté v důchodové reformě jsou zpomalení růstu důchodů a přizpůsobení důchodového věku demografickému vývoji. Některé ze změn jsou již účinné od 1. října 2023. Návrhy platnosti dalších opatření v důchodové reformě jsou plánovány v průběhu let 2024 až 2031.

Kontakt:

Ing. Lenka Hamouzová
Krajská správa ČSÚ v Plzni
Tel.: 377 612 145
E-mail: lenka.hamouzova@czso.cz

Oddělení informačních služeb a správy registrů – Krajská správa ČSÚ v Plzni

Informace o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další najdete na stránkách Českého statistického úřadu: www.plzen.czso.cz | tel.: 377 612 108, e-mail: infoservisplzen@czso.cz